

IV.A INVENTARISATIEWEEKEND MET DE KNNV IN MONTFERLAND

Rudolf van Hengel, Bilthoven, 2003

Deelnemers: Clara Boer, Rudolf van Hengel, Jørgen Kienstra en Jelle van Zweden.

Inleiding

De MWG mocht dit jaar aansluiten bij de Insectenwerkgroep van de KNNV, tijdens hun inventarisatieweekend van 23 t/m 25 mei. Deze mogelijkheid is van harte aangegrepen omdat het dit jaar niet mogelijk bleek zelf passende accommodatie te boeken. Het weekend begon regenachtig maar het klaarde allengs op en een aantal interessante mierensoorten werd aangetroffen.

Verslag

1. De Hooge Heide bij de Hulzenberg in het zuidwesten van Montferland, tegen de Duitse grens (alle waarnemingen zijn op Nederlands grondgebied gedaan). Het gebied bestaat uit een verspreid aantal heideterreinen van minder dan 25 ha totaal, veelal begroeid met struikgewas (veel vuilboom), gelegen in gemengd eiken, berken, dennenbos. De Amerikaanse vogelkers komt er bescheiden voor.

De bodem bestaat uit door rivieren aangevoerd zand met leemlagen op grotere diepte (dit geldt ook voor de onderstaande gebieden).

2. De Galgenberg bij Zeddam. Dit gebied toont volgens de kaart nog 5 ha heide op de noordflank van de helling. Thans is nog slechts 1 ha vlak onder de top van de helling open terrein, voor een groot deel evenwel gedomineerd door manshoge vuilboomstruiken en braam. Het lager gelegen voormalig open gedeelte is nu grotendeels begroeid met 10 jaar oude eik en den. Desalniettemin werd hier één nestje *Tapinoma ambiguum* gevonden (214.6/434.5); de eerste waarneming voor de Achterhoek. Wil men deze bijzondere soort hier behouden, dan lijkt het raadzaam veel jonge eiken en dennen te verwijderen (zonder gebruik te maken van zwaar materieel).

3. Het Mengembos, direct oost van de Galgenberg gelegen. Dit is een dicht begroeid bos met eik, berk en den. Omdat hier voor 1970 *Camponotus ligniperda* is waargenomen en het bos in een ander 25 km² - hok (uurhok) ligt, is het vluchtig onderzocht. Er zijn geen open plekken aangetroffen en i.p.v. de eerder aangetroffen *Formica rufa*, werd nu *Formica polyctena* waargenomen. De kans dat *Camponotus* hier nog voorkomt lijkt zeer gering.

4. De Hettenheuvel, 2 km noordwest van Zeddam, toont op de kaart ook een open plek. Deze is niet aangetroffen, wel een ca. 10 jaar oud dennenbestand. Het overige bos is vrij dicht begroeid met oudere bomen, waardoor de soortenrijkdom beperkt is.

Samenvatting

Deze inventarisatie vormt een nuttige bijdrage aan het EIS (European Invertebrate Survey) - bestand. Een groot aantal mierensoorten (7) is voor het eerst in Montferland waargenomen, waarvan twee soorten zelfs voor het eerst in de Achterhoek! (zie tabel 2)

Anderzijds is *Lasius fuliginosus* niet aangetroffen (met uitzondering van één mannetje), terwijl de soort in eerdere inventarisaties (na 1970) zelfs in 14 km² - hokken in Montferland was opgetekend (en zeer makkelijk is te vinden).

Ook opvallend is dat *Myrmica rubra* niet is waargenomen. In de hele Achterhoek is zij overigens niet zo algemeen en komt met 11 km² - hokken na *M. ruginodis* (28), *M. scabrinodis* (18) en *M. sabuleti* (16) pas op de vierde plaats bij de *Myrmica*'s. Wellicht moet in dit licht toch eens worden nagegaan of de Nederlandse naam, gewone steekmier, wel zo'n goede keus is voor *M. rubra*.

In totaal kunnen met deze inventarisatie nu 27 lege uurhokken in het EIS-bestand gevuld worden. Tevens zijn in 6 uurhokken mierensoorten voor het eerst sinds 1970 weer waargenomen.

Tabel 2: Inventarisatie Montferland 24 & 25 mei 2003								
soort		de Hooge Heide				Galgen- berg	Mengen- bos	Hetten- heuvel
km ² hokken>>		209/ 432	209/ 433	210/ 432	210/ 433	214/434	215/433	213/437
Myrmicinae (knoopmieren)								
<i>Myrmica scabrinodis</i>	*2	++	+	++	++	+		+
<i>M. sabuleti</i>	*3	++	+		++	+	+	
<i>M. ruginodis</i>	*3	++	+	++	++	++	+	+
<i>M. schencki</i>	*2				+	+		
<i>Leptothorax muscorum</i>	*1						+	
<i>Stenamma debile</i>	*2			+				
<i>Tetramorium caespitum</i>					+	+		
Dolichoderinae (geurmieren)								
<i>Tapinoma ambiguum</i>	*1					+		
Formicinae (schubmieren)								
<i>Lasius niger</i>						+	+	+
<i>L. platythorax</i>	*2		++	++	++	++	+	+
<i>L. brunneus</i>	*2			+				+
<i>L. flavus</i>	*3	++	+	++	++		+	
<i>L. fuliginosus</i>						+ (1 ♂)		
<i>Formica fusca</i>	*3			+	+	+	+	+
<i>F. pratensis</i>	*3		+		+	+		
<i>F. rufa</i>	*3		+					
<i>F. polycтена</i>	*3	+	+			+	+	
<i>F. sanguinea</i>	*3		+	++	++	++	+	
totaal aantal soorten		5	9	8	10	13	9	6
km ² hokken		209/ 432	209/ 433	210/ 432	210/ 433	214/434	215/433	213/437
*1: voor het eerst in de Achterhoek opgemerkt ++ : veelvuldig waargenomen *2: voor het eerst in Montferland opgemerkt *3: in nieuw(e) uurhok(ken) (=25 km ²) waargenomen								